

KIRJALLINEN KYSYMYS 285/2010 vp

Nieriän poikastuotannon tila Inarissa

Eduskunnan puhemiehelle

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) vesiviljelyn tehtävänä on säilyttää Suomen arvokalakannat ja niiden monimuotoisuus viljelyn keinoin silloin, kun muut suojelukeinot eivät sitä turvaa. Myös kalanviljelyelinkeinojen edellytysten kehittäminen kuuluu vesiviljelyn tehtäviin.

Vesiviljelyn toimipaikkaverkosto kattaa koko maan. Inarissa sijaitsi vuoteen 2009 asti kaksi kalanviljelylaitosta: Inarin kirkonkylän laitos sekä Sarmijärven kalanviljelylaitos. Sarmijärven laitoksen toiminta on päätetty lakkauttaa, ja velvoitehoidon poikastuotanto keskitetään kuluvan vuoden aikana Inarin laitokseen. Tätä varten Inarin poikastuotantotiloja laajennetaan. RKTL on yhdessä Senaatti-kiinteistöjen ja Lapin ympäristökeskuksen kanssa loppusuoralla laajennustyössä.

Saadun tiedon mukaan laajennustyön yhteydessä ollaan jättämässä pois alkuperäisessä suunnitelmassa oleva nieriän kasvatusalaiden veden jäähdytysjärjestelmä, jonka pelätään aiheuttavan kesän lämpimillä liian korkean veden lämpötilan ja sitä kautta nieriän poikastuotannon heikentymistä ja jopa poikaskuolemia. Nieriää on kasvatettu monissa laitoksissa, ja kaikissa niistä on veden viilennys järjestetty jollakin menetelmällä. Monissa paikoissa viilennys tapahtuu lähdeveden avulla, mutta muitakin ulkoista energiaa käyttäviä menetelmiä on käytössä.

Nieriä, jota Lapissa tavallisesti kutsutaan rauduksi, on levinnyt pohjoisen pallonpuoliskon arktisille ja subarktisille alueille. Se on kaikkein pohjoisimmaksi levinnyt sisävesikalalaji. Poh-

jois-Suomessa rautu on merkittävä matkailun ja urheilukalastuksen kohde ja se on luonut voimakkaasti paikallista matkailubrändiä. 1970-luvun puolivälissä arvioitiin Lapin nieriäsaaliiksi noin 13 000 kiloa, josta noin 8 000 kiloa saatiin Inarinjärvestä.

Useimmat isonieriän esiintymät ovat uhanalaisia; erittäin uhanalaisiksi on arvioitu Saimaan nieriän lisäksi Kilpisjärven ja Tenojoen pääuoman nieriät. Taantuneiksi on luokiteltu Inarin- ja Muddusjärven esiintymät. Nieriäkantoja on hoidettu pääasiassa istutuksin. Eniten nieriöitä on istutettu Lapissa ja Pohjois-Karjalassa. Nieriän kasvatuksesta on kuitenkin luovuttu monin paikoin ongelmien vuoksi, joita lämmin vesi ja taatisuus ovat aiheuttaneet.

Nieriä elää järvien viileissä, syvissä vesissä ja käy vain harvoin lämpimissä vesissä. Tiina Lecklinin väitöskirjatutkimuksen mukaan nieriä on monipuolisesti adaptoitunut viileisiin vesiin. Sen aineenvaihdunta on sopeutunut toimimaan parhaiten muutaman asteen lämpötilassa. Mikäli lämpötila poikkeaa merkittävästi tästä, nieriä stressaantuu ja tällöin esimerkiksi sen mädintuotanto häiriintyy.

Inarin kalanviljelylaitos käyttää jokivettä, minkä lämpötila on talvikuukausina pitkään 0,1 asteen tienoilla ja taas lämpiminä kesinä reilusti yli 20 astetta. Nämä lämpötilat ovat kaukana nieriän normaaleista elinlämpötiloista. Väärää lämpötilaa seuraavan stressin pelätään nyt aiheuttavan katoa nieriäkannassa tai ainakin hermistävän nieriöitä taudeille. Antibiootteja voi-

daan käyttää tulehduksiin, mutta nekin aiheuttavat kaloille stressiä.

Sarmijärven kalanviljelylaitoksessa veden viilennys oli järjestetty asianmukaisella tavalla. Sarmijärven kattamattomat altaat eivät kuitenkaan estäneet lintujen ulosteiden saastuttavaa vaikutusta, ja lisäksi istukkaat altistuivat aurinгон valolle, mitä ei syvemmissä vesissä tapahtunut. Sarmijärvessä olleiden nieriöiden elinolot eivät siis nekään olleet ihanteelliset.

Lämpötilojen vaikutus poikastuotantoon käy kuitenkin selvästi ilmi poikasten koosta. Sarmijärven laitoksen yksivuotiaat poikaset olivat keskimäärin yli 10-grammaisia, kun Inarinjärven vastaavat poikaset painavat noin 6 grammaa. On selvää, kummat pärjäävät järven ravintotaistelussa muikun- ja siianpoikasten kanssa paremmin. Istutusten onnistuminen on siis ratkaisevassa asemassa nieriäkannan ylläpitämisessä.

Saalisrauduista 70—80 % on istutusperäisiä, joten on erittäin tärkeää, että rauduntuotanto ja istukkaiden määrä pystyttäisiin pitämään nykytasolla eikä istukkaiden saatavuus vaarantuisi. Mikäli emokalaparvi tuhoutuu, kestää yli 10 vuotta ennen kuin uusi vastaavanlainen parvi on kehittynyt.

Viileän veden hankkimiseksi Inarin kalanviljelylaitokseen Juutuan joen vesi on kesäisin liian lämmintä ja talvella pitkät ajat liian kylmää. Ääriämpötilojen lähentäminen on siis

haasteena. Joen vettä voidaan kuitenkin käyttää lämmönvaihtimien avulla sekä jokiveden lämmittämiseen että viilentämiseen. Toisena vaihtoehtona viileän veden hankintaa varten on kalanviljelylaitoksesta 10 kilometrin päässä oleva Solojärvi, jonka vesimassa on riittävä viileän veden hankkimiseen.

Inarin kalalle on syntynyt hyvä kaupallinen brändi, jonka tärkeän osan muodostaa nieriä. Lisäksi Inarissa on tällä hetkellä 27 rekisteröityntä kalastajaa, jotka saavat suurimman osan toimeentulostaan kalasta. Pohjois-Suomen elinkeinoelämän, matkailuimagon sekä uhanalaisen kalalajin säilyttämisen vuoksi nieriän kasvattamiselle on jatkossakin löydettävä kunnolliset olosuhteet.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Ollaanko Inarin laajennettavan kalanviljelylaitoksen toteutuksesta jättämässä alkuperäisen suunnitelman vastaisesti pois nieriän kasvatusaltaiden veden jäähdytysjärjestelmä ja mikäli ollaan,

millä tavoin nieriän riittävä ja onnistunut poikastuotanto kyetään siinä tilanteessa varmistamaan?

Helsingissä 9 päivänä huhtikuuta 2010

Janne Seurujärvi /kesk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Janne Seurujärven /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 285/2010 vp:

Ollaanko Inarin laajennettavan kalanviljelylaitoksen toteutuksesta jättämässä alkuperäisen suunnitelman vastaisesti pois nieriän kasvatusalaiden veden jäähdytysjärjestelmä ja mikäli ollaan,

millä tavoin nieriän riittävä ja onnistunut poikastuotanto kyetään siinä tilanteessa varmistamaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Inarijärven velvoiteviljelystä vastaava Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos viljelee nieriää monessa tuotantolaitoksessaan ja on hyvin tietoinen lajin olosuhdevaatimuksista. Nieriää on viljelty myös Inarin laitoksessa, jonka toimintaa kysymys koskee.

Inarin saneeraushankkeen alustavissa suunnitelmissa hautomo oli sijoitettu uuden hallin yhteyteen, jolloin hautomon tarvitsema lämpöpumppukoneikko olisi tarjonnut mahdollisuuden myös veden jäähdytykseen tarvittaessa. Logistiikka-, turvallisuus- ja perustamissyistä hautomo sijoitettiin kuitenkin vanhan poikashallin yh-

teyteen, jolloin lämmitykseen kytketty jäähdytysoptio jäi pois.

Inarin laitoksen kokemukset eri-ikäisten nieriöiden viljelystä ovat kauttaaltaan hyviä. Mitään ongelmia ja poikkeavaa kuolleisuutta ei ole ilmennyt, vaikka veden jäähdytystä ei ole käytössä. Hyviä tuloksia selittää se, että Inarin viljelyolosuhteet ovat muilta kuin lämpöoloiltaan selvästi paremmat kuin Sarmijärvellä. Inarin viljely tapahtuu sisätiloissa keinoaltaissa, jolloin kalat eivät altistu petojen, säätelijöiden tai allaspuhdistuksen aiheuttamille voimakkaille stressitekijöille. Inarin uuden hallin tavallista suurempi allassyvyys parantaa olosuhteita edelleen. Inarijärven nieriän emokalastoja ylläpidetään hankkimalla uusiin emokalaparviin tarvittava mätä luonnonkaloista. Elinvoimainen luonnonkanta mahdollistaa myös tuotantomädin riittävyyden varmistamisen tarvittaessa.

Kun viljelytulokset ovat olleet hyviä ja kun jäähdytysoptio ei toteutunut osana muuta prosessiteknikkaa, päätettiin jäähdytys jättää tästä investointivaiheesta pois. Ratkaisu oli mahdollista tehdä laitoksen toimintaedellytyksiä vaarantamatta. Jos jäähdytysjärjestelmä joskus katsotaan tarpeelliseksi, se on teknisesti helppoa toteuttaa erikseen jälkikäteen, kuten on tehty tutkimuslaitoksen Saimaan laitoksessa. Tällöin myös järjestelmän sijoitus ja mitoitus voidaan tehdä kokemuksiperäisen tiedon pohjalta.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2010

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 285/2010 rd undertecknat av riksdagsledamot Janne Seurujärvi /cent:

Ämnar man, i strid med den ursprungliga planen, slopa vattenkylsystemet i bassängerna för odling av röding i samband med utvidgningen av fiskodlingsanstalten i Enare, och om så är fallet

hur kan man då säkra att produktionen av yngel är tillräcklig och bra?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, som ansvarar för odlingsåtagandet i Enare träsk, odlar röding vid flera av sina produktionsanstalter och vid institutet är man väl medveten om hurdana förhållanden arten kräver. Röding odlas även på anstalten i Enare, vars verksamhet spörsmålet gäller.

Enligt den preliminära planen för saneringsprojektet i Enare skulle kläckeriet placeras i anslutning till den nya hallen, och då skulle den värmepumpmekanism som behövs för kläckeriet även ha kunnat användas till att kyla ner vattnet vid behov. Av logistiska, säkerhetsmässiga och anläggningsrelaterade skäl placerades kläckeriet dock i anslutning till den gamla yngelhallen, och

i och med detta uteblev uppvärmningssystemets kylfunktion.

Vid anstalten i Enare är erfarenheterna av att odla röding i olika åldrar uteslutande goda. Trots att vattnet inte kyls ned har det inte förekommit några problem eller avvikande dödlighet. De goda resultaten kan förklaras med att odlingsförhållandena, med undantag av värmeförhållandena, är tydligt bättre i Enare än i Sarmijärvi. Odlingen i Enare sker inomhus i konstgjorda bassänger, och fiskarna utsätts således inte för den kraftiga stress som rovdjur, vädrets påverkan eller bassängrengöring medför. Förhållandena förbättras ytterligare av att den nya bassängen i Enare är djupare än normalt. Stamfiskbestånden av röding i Enare träsk upprätthålls genom att den rom som behövs för nya stim av stamfiskar tas från vild fisk. Ett livskraftigt naturligt bestånd gör det även möjligt att vid behov säkerställa tillräcklig tillgång till rom för produktionen.

Eftersom odlingsresultaten har varit goda och eftersom en kylfunktion inte kunde genomföras i samband med den övriga processtekniken, beslutade man att lämna nedkylningen utanför investeringen i detta skede. Beslutet kunde fattas utan att äventyra anstaltens verksamhetsbetingelser. Ifall ett kylsystem blir nödvändigt någon gång i framtiden är detta lätt att installera separat och i efterhand, liksom man gjort vid forskningsinstitutets anstalt i Saimen. Därmed kan även placeringen och dimensioneringen av systemet ske på basis av erfarenhetsmässig kunskap.

Helsingfors den 29 april 2010

Jord- och skogsbruksminister Sirkka-Liisa Anttila